

J E L E N K Ö R.

33. szám

Pest, szombat aprilis 25kén

1835.

F o g l a l a t: Magyarország (föls. királyunk születés-napja; Pulszky Károly †; különféle.) Ausztria (simmeringi löverseny); Anglia (folytatása O'Connell beszédének; még új ministerium nincs.) Franciaország (ügyvédi karok nyilatkozásai; az amerikai követelés vitája Fitz James beszéde; Palais-Royal lakosai; hírek Algierből.) Spanyolország (zavargás Malagában és Saragósában; hírek Madritból és táborból.) Portugália (kamarai viták.) Amerika. Olaszország (ház-szakadás; Vezuv kitörése.) Schweiz. Németország. Belgium. Elegyhírek.

MAGYARORSZÁG.

Ő cs. kir. felségének születésnapja az épen akkoron esett husvét-vasárnap miatt, Pesten és Budán a' következett husvét hétfőn ünnepelték meg. — Az uralkodó gyász miatt elmaradtak ugyan a' különben szokott külső örömjelek 's katonai tisztelkedések, azonban az egyházi ünneplés mind a' két város templomaiban annál közösebb buzgósággal 's fényes szertartással ment végbe. A' várbeli pleb. főtemplomban Budán, hol mélt. Ocskay Antal báciai püspök 's helytartósági tanácsnok ur szolgálta el a' teljes szertartásu nagy misét, jelen voltak a' nm. magy.kir. Helytartótanács, valamint a' m. k. udv. Kamara tagjai, a' hadi főkormány és kamarai főtisztikar, a' ns. város külső és belső tanácsa 's nagy számu ajtatos hívek. Pesten az ünnepi szertartást a' belsővárosi pleb. templomban Deresik János apát, — a' kir. egyetemi egyházban pedig m. Sztankovics János bosoni püspök 's helytartósági tanácsnok uu. végzik. Előzőtt estve a' pesti színházban hangászati akadémia tartatván, legelőször is az ünnep alkalmára szerzett új német népdal énekelték el az ismértes „Gott erhalte“ hangjain, és számos példányban nyomtatva is osztogatták. — A' szomszéd Váczon jótéttel is emlékesíték ez ünnepet. Cásparik Kázmér székesegyházi örkanonok ur valamint már ezelőtt több év alatt 's az idén a' bold. fölség születésnapján, úgy most is országló föls. királyunk születésnapján a' helybeli katona-nevelő intézet kormányánál száz pengő frtot tett le tőkealapítványul: hogy annak kamatja jutalomdíjjal évenként azon növendéknek adassék, ki a' vallási tudományban szembetűnőleg előhaladván magát egyszersmind szelid erkölce 's engedelmessége által a' többiek fölött megkülönbözteti. — Hasonlón Zágrábban Alagovics Sándor megyés püspök ő excija Bentheim hg. gyalog ezrede első zászlóaljának 130, — Radoszevics b. gyalog ezrede 150 zászlóaljának pedig 80 pengő frtot vala szives ajándékozni, hogy a' nevezett zászlóaljak legénysége fölséges Urunk születés-napján ő fölségének állandó egészségeért poharat üritsen.

Bold. I. Ferencz ő cs. kir. fölsége januar. 24iki legfensőbb határozata szerint, cs. kama-

rás, magy. kir. udv. kancellariai tanácsnok, Szabolcs megyei főispán 's a' magyar tudományos Akadémia elnöke gróf Teleki Józsefnek a' bajor kir. tudom. Akademiától küldött tiszt. tagi oklevél elfogadhatását kegyelmesen megengedni méltóztatott.

Ő cs. kir. fölsége a' szomolnoki kir. főhivatal pénztári ügyelőjét Schwarzel Ferenczet nyugalmazni méltóztatott.

Cselfalvai és Lyubóczi ifj. Pulszky Károly úr, a' jeles Szász-Erneszti hercegi házrend vitéze, 's fens. Szász-Coburg-Gothai fejedelmi herceg Ferdinand úr ő magassága jogai — 's uradalmainak teljes hatalmu főkormányzója, több t. ns vármegye táblabírája 's a' t. f. april. 16án Bécsben élete 37ik évében rövid láz után kimult. A' fáradhatlan munkásságu, 's ritka ügyességü, főtisztnek vesztét a' fenséges hercegi ház mélyen fájlalja, — számos baráti pedig, a' tyalfjai, kormánya alatt volt uradalmi tisztviselők, 's a' hercegi számos alattvalók épszívü barátot, és szilárd igazságu, emberszerető főtisztet méltán áldnak és siratnak. — A' hercegi magyar hat urodalomnak virágzó állapotja, a' jobbágyok jólléte, 's a' tót ajkuk között nemzeti nyelvünknek szapora terjedése a' dicsőültnék érdemeit eléggé mutatják.

KÜLÖNFÉLE. Pestbuda vidékéről a' tél 's tavasz eddigi nagy szárazsága után, ha valahára eső sűrűl tudósítjuk olvasóinkat, valóban ujságot írunk. E' jöltevé ujság vidékünkön nagyszombaton kezdett először bő cseppekben hullani 's azóta jobbra esik vagy, ha sokalni kezdi magát, legalább közben közben szemzik. Mint Pozsonybul írják, az ottani vidéken 17ikén indult meg az eső, de téli időszint hozva magával. Nálunk a' budai hegyeken 20ika reggelén szinte mutatkozott holmi hószin, de minthogy a' sikon becsületes eső esik, olyan a' minő kell, ő hegységök kedviért örömet nem panaszkodunk, valamint nem zúgolódtak azok, kik husvét hétfőjén pestbudai népszokás és tetszékeny idő miatt a' vén Gellérthegyre fölesalattván, ott az eső által illően megöntöztettek. Szathmárban valamint Temesben és szomszéd vidékeiken, mondják, már april elején jó esők jártak, mi gazdáink csüggedt reményit még föltavaszhathatja. — Pesten januariusban az elhaltak száma 294, februariusban 332, 's martziusban 413 volt, vagy is összesen egy évnegyed alatt 1039.

AUSZTRIA.

SIMMERINGI LÓVERSENY.

Az idei simmeringi lóverseny e' f. h. 22 délben 12 órakor kezdődött 's következőleg ment végbe:

1. Maidenstakes (még soha nem nyert lovak tételversenye), 30 aranyból álló díj. Teher: 3e 68 ft. — 4e 94 ft. — 5e 101 ft. — Félvér 3fonttal kevesbet. — Belföldi lovakra, melyek 6 esztendősnél nem idősbe, és sem a' simmeringi sem pesti téren díjt vagy fogadást még nem nyertek. 1½ ang. mf.

Bejelentve volt 6 ló. Első 's így nyertes lett Hunyady Józ s. gr. 4e barna ménje Figaro Sharpshooter és Starch csikaja. — Második ugyanannak 4e barna kanczája Caroline, Splinterbar és Thamar csikaja.

2. A' megújított Biel-tételek (Bielstakes) Anglián kívül született minden lóra 1½ ang. mf. 3e 95 ft. — 4e 106 ft. — 5e 111 ft. — 6e 115 ft. Kancza 3fonttal kevesbet. Bejelentve volt 6 ló. — Első 's így nyertes lett Hunyady Józ s. gr. 6e sárgaménje Gildroy, Ariel és Arethusa csikaja. — Második Széchenyi Ist. gr. 4e barna ménje Ronda, Diamond és Margery csikaja. — Harmadik Liechtenstein Aloiz hg. által nevezve Esterházy Mih. grófnak 3e barna kanczája Bielia Gaberluncie és Blaking csikaja. — Ronda megsántult.

3. Tételverseny 3 éves lovakra. ¾ ang. mf. Bejelentve volt 4 ló. — Első 's így nyertes lett Festetics Mikl. gr. sárga kanczája Grisette, Figaro és Goshawk testvérének csikaja 98 ft. — Második: Nádasdy Tamás gr. szürke kanczája Miss Walton Privateer és Miss Fanny csikaja, 93 fonttal.

4. Különverseny. ¾ ang. mf. Első: Hunyady Józ s. gr. 3e szürke ménje Osman, Privateer és Mizar csikaja. 90 ft. — Második: Festetics Mikl. gr. 3e barna kanczája Mery. Murphy és Mery csikaja. 88 ft.

A N G L I A.

(Folytatása O' Connell beszédének az irlandi egyház-kérdés fölött) Miután O' Connell ur előadta, mikép változott meg a' nép-szám idomzata a' vallásra nézve, 's hogy némelly megyékben, hol 1731ben a' katolikusok úgy állottak a' protestansokhoz mint 12:1 hez; most ezen arány úgy áll, mint 52:1 hez; így, folytatá tovább: „Levelet kaptam egy helységből, hol Manners ur a' protestans lelkész, 's hol 4011 katolikus közt csak három protestans van. E' protestans lelkész 1500 font sterlinget (15,000 pengő forintot!) húz évenként. (halljuk! halljuk!) Én ezt magától a' tisztes Youngtól, az egyházkör lelkésztől tudom. (Oh! oh! a' ministeri padokon; halljuk! az ellenzés padjain). Ő részletes névjegyzéket küldött hozzám, 's hozzá adá, hogy nem létezhet jobb ember Manners urnál. Ő soha, se katonaság se rendőség után nem küldött a' tizedbehajtás végett. De a' tizedpénzeket már két év óta nem fizették meg neki. (kaczaj és tetszés) Noha a' tisztes urat igen kedvelik, a' rendszer még is olly gyűlöletes, hogy egy shillinget sem kapott.

Irland vitéz főtítoknoka kimondotta szándékát, és senki sem fogja nyíltságát kétségbe hozni. De mit használ nekünk e' szándék, ha az egész irlandi kormányt, 's a' vitéz főtítoknokot magát is kizárólag a' protestans túlnyomó párt veszi körül, melly vallást hord ajkain, gyűlölséget szívében, és kegyetlenséget elméjében (tetszés az ellenző félen, zajos kitörés a' toryk közt). Kétlitek? Kérdezzétek Irland történetkönyvét; három század tanubizonyságot tesz szavaim mellett, 's most az a' kérdés: ismét e' pártot akarja e' a' ministerség a' kormány szoptató dajkája 's fülbesugójává tenni? Valamit tenni kell Irlandért. A' ministerek magok megvallják, hogy ama' 23000 főből álló sereget tovább ez országban nem tarthatják, 's általok a' tizedet be nem hajthatják anélkül, hogy legborzasztóbb jelenéseket okozzanak. Arra szólítják föl tehát az angol népet, hogy egy millió font sterlinget fizessen, 's még egy milliót Irland rossz kormányozására! Azt mondják, az irlandi egyházjövedelem fölöslege igen csekély; meglehet, de az elv nagy, (csattogó tetszés) és teljes kiterjedésében kell azt alkalmazni (halljuk! halljuk! a' ministeriek.) Ó! jól tudom én, ti attól féltek, hogy a' catholicismus erőre kap Irlandban, ha megeresztték az ideget. Az irlandi katolikusok a' zendülés óta háromszor kerítették a' hatalmat kezökre, és a' protestansokat soha nem üldözték. — Midőn Mária királyné urasága alatt üldözések pusztíták Angliát, 's Bristolban és Londonban vesztőpadok és máglyák állítottak föl, akkor a' katolikus testület Dublinban, — be nem hasonlított protestans utódjához! — 70 lakházat építettett a' Bristolból megfutott angol protestansok számára, másfél évig őtalmazta, táplálta és ruházta őket, míg a' halál megszabadította az országot a' vérengző királynétől. (nagy tetszés) Csufolva mutattak Belgiumra. Hát nem tudják, hogy a' protestansok ott szintazon jogokkal élnek, mint a' katolikusok, 's hogy a' kamarák a' benülő katolikus lelkészek hozzá járultokkal csak néhány hét előtt ajánlottak nagy pénzsummákat az angol egyház támogatására Brüsselen. Azt fogják mondani: én az unio-fölbontást sürgetem. Igen is ohajtom, de mi által hiszitek, hogy más gondolatra fogtok birni? Tán azzal, ha hazántól megtagadjátok a' jogot? Én kész vagyok fölhagyni e' kérdéssel, ha Irlanddal igazságosan bántok. Az idő kedvez; minden kezet nyujt; ne ingereljétek a' népet az által, hogy ismét eltaszítjátok magatoktól, a' bosszú vad jog kiszolgáltatására! A' katolikusok semmit sem kívánnak egyházukra nézve. Mi kérünk benneteket: segélljétek a' nép-nevelést. Ti e' népet tudatlannak, vadultnak mondjátok. Jól van, adjatok hát neki nevelést, ne taszítsátok ismét segély nélkül nyomerúságba. Adjatok

az indítványra és a' vallás részrehajlatlan próbára fog tétetni, mellyet magatok is kívántok; ha megtagadjátok, felszólítást bocsátok Irlandba.

Egy londoni levelező azt mondja, hogy midőn april 8án Sir R. Peel az alsóházban a' ministerium leléptét nyilvánította, a' parlament körül összegyűlt népsokaság meghallván, a' mi történt, a' házból kilépő ministert dörgő tetszéssel fogadta, és folyvást tartó kiáltások közt a' belministerség lakáig kísérte. — Az új minister-kinevezésekről semmit sem mondhatni, mert valamennyi szállongó hir bizonytalan. Annnyit elhihetni, hogy szabadelmű kormány fog a' voltok helyébe lépni, 's ez megnyugtathat. A' német ujságok külön levelezőji igen félnek a' következtől, nehozy igen is szabadelmű legyen a' jövődő kormány. Némellyek már azt is rebesgetik, hogy mihelyt az irlandi egyház ügye renden lesz, Stanley és Graham fognak a' kabinetbe meghivatni, hogy mérsékelt elvek szerint vigyék a' kormányt, mellyet veszélytől féltének a' szabadelműek kezei közt. —

Egy levelező Londonból azt mondja, hogy az angol telekbirtokosok Irlandban, ha átveszik a' tizedadás köteleességét, az egész tizedet kénytelenek lesznek a' telekbérbe tudni, 's áldozatot semmi esetre nem tehetnek, mert nagy részint úgy el vannak süllyedve adósságokba, hogy e' terhet magokra nem vállalhatják. — E' levelező attól tart, mit Peel is ok gyanánt hozott föl Russel indítványa ellen, hogy tudnillik a' katolikusok nem fognak az eddigi engedvényekkel megelégnülni, hanem ezeknél is tovább menni.

A' legujabb hírek Londonból april 11ről még semmi bizonyost nem mondanak az új ministeri kinevezésekről. Galignani Messengere magányos levelezőji után azt hirli, hogy mind Grey gróf mind Melbourne lord igen kívánták, állana be Sir R. Peel is a' kabinetbe, mit a' király szives örömet megengedett, 's azonnal Peel után küldött. De Sir R. Peel csak a' király magányos titoknokával beszélt, 's a' királynál megjelenés alul fölmentetni kéré magát. Ennél fogva Peel a' királlyal nem beszélt. — A' Standard 11én azt említi, hogy akárkire van bizva az új kabinet-képezés, fő személy Grey gróf; 's a' legnagyobb nehézség abban áll, hogy Grey gróf határozottan nem akar O'Connell kívánatinak engedni. — A' Morning-Chronicle aggodását fejezi ki az iránt, hogy a' toryk olly helyeken is, hol legkisebb kilátás sincsen a' parlament-ülés megürülésére, még is választási készüléteket tesznek, 's az által mintegy azon reményöket mutatják, hogy majd nem soká ismét kezökre kerítendik a' kormány-hatalmat. A' Morning-Chronicle felszólítja ezután a' reformereket, hogy talpon legye-

nek 's el ne felejtsek, mi ravasz ellenséggel van dolguk. Öst. Beob. — April 11én reggel kelt egybe John Russel lord Ribblesdale ladyvel Londonban. Az új házaspár azonnal Woburn-Abbeybe utazott, hogy ott ülljék meg házasságuk első napjait.

FRANCZIAORSZÁG.

Serrurier ur francia követe az északamerikai egyesült statusoknál, kit, mint tudva van, a' francia kormány visszahítt, Albany rakhajón april 9én Havreban megérkezett. — A' roueni ügyvéd-kar april. 6án közgyűlést tartatott, és a' párisihoz hasonló okoknál fogva hasonló ellenmondásba egyezett meg, Persil ur rendelése ellen, melly az ügyvédeknek kötelességül teszi hivatalból a' pairszék előtt is (mint kivételi törvényszék előtt) megjelenést. — Nem különben a' nantesi ügyvéd-kar is kikelt az ügyvédek törvénytelenül megszorító királyi rendelés ellen. — Azonban a' királyi főügyvéd a' párisi főtörvényszéknél megkereste az egész egybegyűlt törvényszéket, hogy a' párisi ügyvéd-kar bizossága nyilatkozását a' pairszék előtt hivatalosan semmisítse meg, 's e' végzését a' korlátok előtt Dupin urnak az ügyvédi kar képviselőjének adja tudtára. A' Temps e' hirhez még azt adja, hogy Dupin Fülöp ur az ügyvédi kar elnöke april. 9én a' főügyvéd által a' törvényszék korlátai elé idéztetett hétfőre, hogy a' feljebb említett megsemmisítést meghallja. Ugyanezen rendszabály érendi a' roueni ügyvédi kar ellenmondó nyilatkozását is. — A' Quotidienne azt beszél: majus elsőjén nem fognak szemlét tartani a' nemzeti őrség fölött, mert kérelmekből tartanak a' közbocsánat részére. —

Az amerikai követelés vitája már april 9én megkezdődött a' követházban. Első, ki szólott, Fitz James ur volt, 's a' javaslat ellen nyilatkozott, állítván, hogy Amerika úgy is sokatnyert, ellenben Franciaország a' restauratio alatt úgy is sokat szenvedett; de megtámadá az adósság mennyiségét is, meg nem foghatván: mikép ajánlhatott az 1830iki kormány 25 milliót, holott a' restauratio csak 15öt igért. E' beszédre Thiers felelt, azt válaszolva, hogy a' restauratio azért ajánlott csak 15 milliót, mert fizetni nem akart. April. 10én folytatták a' vitát, és Lafayette György aztmondá, hogy noha melegen ragaszkodott atyja az egyesült statusokhoz, még is soha nem fogta volna megengedni, hogy így boszontsák és bántsák a' szép nemcs juliusi kormányt. Rájok Broglie ur következett, ki az egész adósságot 30 millióra becsülte, és minthogy Fitz James ur Napoleon császár véleményére hivatkozott, ki azt mindig az irományok szélére szokta volt írni, felhoza Broglie ur egy irományt, melly-

nek szélén 1800ból következő jegyzet vala olvasható — mely csend és figyelem alatt olvasván azt föl: „Kérem Talleyrand polgárt, adjon nekem tudósítást az ide mellékelt jegyzékekről 's különösen az elsőről. Nincs tehetlenségről szó; ha adósak vagyunk, fizetnünk kell.“ (Megindulás. A követek elhagyják helyeiket 's Napoleon aláírását akarják látni). Bignon ur Napoleon nézetén van, 's azt mondja: igen is fizetnünk kell, ha adósak vagyunk; de a' nehézség a' követelt adósság mennyiségében van. 'S nagyon csudálkozik, hogy a' ministerium az éjszakamerikai elnök sértő küldeménye után előterjeszthetné a' törvényjavaslatot, ha még olly világos lenne is az adósság. Öst. Beob.

Fitz James ur april. 9én az amerikai követelés tárgyában következőleg végzé beszédét: Már eleinte nyilvánítottam, hogy a' küldemény őszinteségét soha nem hittem; olly értelemben tudnikk, melly szerint lehetségesnek tartsam, hogy az amerikai republica elnökének fejében támadt. Bármint igaz is az, mit a' mostani elnök heves karakteréről mondanak, de soha kormányfő annyira nem áldozott volna szeszélyének olly országban, hol a' felelősség jelent valamit, ha e' felelőssége fődözve 's biztosítva nem lett volna. Még a' karakter hevesége sem magyarázhatja meg azon mély tudatlanságot, melly a' küldeményben az iránt mutatkozik, mit republica elnökének leginkább tudni kellene, úgy mint a' képviselői kormány-forma iránt. Nem, Jackson soha nem gondolhatta, se nem mondhatta, „hogy a' francia nemzet szava ünnepélyesen le van kötve,“ olly egyezés által, mellyet a' törvényhozás még meg nem erősítte. Illy tudatlanságot alkotmányos elvekben csak bősültségből mondhatai; pedig a' szemtelen küldemény első gondolatait nem mondhatjuk bősültségben eredtetnek. Hol támadhatott tehát e' gondolat mását, mint már említettem, azon egyetértésben, mellyet ügyesség remekének tekintenek mostan? 'S ha ez ügy van, vádolhatjuk azon kormányt, melly ilyen eszközökhöz nyúl. Csak november hónapban komorúlnak el a' homlokok; a' vihar fenyegető lesz, és a' dörgő küldemény a' congressusba suttatlik, hogy várt sikere legyen. Panaszoljuk különösen Franciaországot, mellynek nagyságát és méltóságát olly annyira félre kellett ismérni. Ne felejtünk el egy emlékezetes körülményt; ha valamely erőszakos, heves férfi karaktere ingerléseinek enged, ez azon pillantásban történik, mellyben hirtet veszi azon eseménynek, melly által sértve hiszi magát. De ez alkalommal nem így vala: hét hónap multával gondolta el az elnök, hogy haragra kell lobbannia. 'S milyen lehetett tehát azon egyetértés? Tán azt mondták az elnöknek: Fenyegetsek bennün-

ket, (félbenszakasztás), adjatok ürügyet, hogy félénkeknek mutathassuk magunkat? Tán azt merészlették neki mondani: Fenyegetsek! Franciaország félni fog. (A' centrumban: rendre!); 's mi ministerek, mi francziák, azzal fogunk foglalkozni, hogy terjesszük a' félelmet. (morgás a' centrumban) Legyetek merészkedők, ha akartok; mondjátok például: hogy mi „a' szent, a' nemzeti szó és becsület iránt tartozó tiszteletet, melly mindig kitünteté a' francia karaktert“ — elhibáztuk; legyetek meggyőződve, hogy mi nem fogunk felindulni, 's hogy mint jámbor emberek alázatosan fogunk felelni; ekkor megkapjuk majd milliókat, 's ha véletlenül a' congressus azon rendszabályokat, mellyeket ti javasoltok, elfogadná 's végre háboru kerekednék belőle, no 's! Mindig számolhattok a' 25 millióra 's hogy készüléteket megfizetik Franciaország ellen (Élénk félbenszakasztás a' centrumban. Jobbról: Igen jól!) E' hiedelem felbőszít titeket Uraim! könnyen megfogom, magam sem mondhatam hideg vérrel. De nézzetek, mfkép felelt meg amaz ország belsőjében minden az adott jelszónak. Alig érkezett meg a' küldemény, megdördül a' lárma-álgyu, a' ministeri ujságok fölriadnak, melly révhelyeinkről visszahangzék, az ijedelem elterjed, és száz barátságos organum ismétli: „Mi szerencsétlenség e' boldogtalan szavazás! mi kárt szenvedhet általa a' kereskedés!“ A' kereskedés természetesen megfélemlik, 's ime a' panasz és jajkiáltás özönnel hat felénk. Nem mentek e annyira, hogy még Lyon városit is megszólaltatták! Hiszen ismerjük a' ministerek azon gyöngéd érzékeny gondoskodását, mellyel Lyon városát ápolák, melly még sokáig élénk és mélyen érzett hálával fog emlékezni, mit kereskedésért tettek. Nyugodjék meg a' kereskedő világ! nem lesz háborunk. De ne legyen ugy, tegyük föl, ellenséges rendszabályokhoz fognak nyulni. 'S Franciaország valóban a' esekélyesség azon lépcsőjére sülyedt volna már alá a' világ népei közt, hogy boszontatnia, fenyegetőzést, sőt kivont kardot kell látnia, hogy azonnal kötelezettnek tartsa magát a' meggörnyedésre, 's milliókat adózzék minden kincsvágyónak, kik azokat kívánni találnák. Arra szólítanak föl bennünket, hogy engedelmesskedjünk, és kedvező szavazattal mintegy buzdító jutalmat tegyünk a' gyalázatra. 'S mi vagyunk azok, Franciaország gyermekei, megtisztelve választása által, mi képviselői, kiket arra biznak meg, hogy nemes homlokára illy gyalázat-bélyeget süssünk! Ah! minden csep régi francia vér, melly bennem buzog, fölhaborodik e' gondolatra. (Igen jól!) Miért nem tanultak a' ministerek e' négy év alatt, mellyben olly szoros barátságot kötöttek Angliával, hazafiságot 's

tiszteletet meríteni onnét a' nemzeti méltóság iránt!
 -- E' néptől, melly bizonyára nem veszi egykedvüleg érdekeit, megtanulhatták volna, hogy az ország becsülete első és legszentebb minden nemü érdek közt. Legyen! Merem bizonyítani, hogy Angliában e' kérdés, melly most elfoglal bennünket, legkisebb aggodásra sem adna okot; reszketni fogna azon minister, 's hatalma tetőjéről a' nyilvános megvetés legalsóbb lépcsőjére bukni, ki bátorokdnék ilyen törvényjavaslatot azon angol parlament elé terjeszteni, melly előtt egykor ama' béna matröz megjelent, 's kitárt mellén sebeit mutatva, csak ezen egyszerű szavakat mondá: „Miután a' spanyolok ütlegekkel 's lealázásokkal tetőztenek, azt mondották, készülnék halálra; erre lelkeket Istennek, boszúmat hazámnak ajánlám.“ 'S azonnal megzendült a' hadkiáltás a' három ország egyik szélétől a' másíkg, 's a' háboru minden további tanácskozás nélkül elhatározaték. (mély megindulás.) Uraim! én e' pillantásban nem kiáltom ki a' háborut, Isten mentsen! Jobban ismerem országom ohajtásait és szükségait. Nem a' pártszellem szól Önökhez (a' centrumban: Igen! igen! balról: Hallgassatok!) Azon fájalmakat és emlékezéseket, a' mellyek éltet mérgezik, keblembé zártam el, 's azt mondottam hozzájok: hallgassatok! az ország érdeke és becsülete parancsolják azt e' pillantásban. (Igen jól! Igen jól!) Jó francia az, ki társaihoz fordul 's azt mondja hozzájok: Lépünk valahára ismét méltóságunkba vissza mint francziák. (Élénk mozgás.) Gondoljuk meg, mik vagyunk, vagy inkább gondoljuk meg, mire méltó a' haza, mellyhez tartozunk szerencsénk! Franciaország nem akar háborut, nem akarhat; de Franciaország a' háborutól soha nem fog félni; ne mondassák soha, hogy Franciaországot megijesztették. (Igen jól!) Nem, Franciaország épen nem akar háborut 's nem is lesz háborúja; de mindig ereje és méltósága érzetében fog maradni, 's a' nemes, büszke tartást megőrzeni, mellyet elhagynia nem szabad, magasan fogja fentartani homlokát, egyik kezét hű fegyverére, a' másikat dicsősége számtalan emlékre támasztva, mindig készen ellenébe sietni a' háborunak, akármelley oldalról jöjön a' megsértés. (Igen jól!) O! szép hazám! Így vélek szem én rólad. Jaj azon gyermekednek, ki nem egyértelmű velem. Én azt javaslom, függesztessék föl minden tanácskozás, 's halasztassék el a' kérdés mindaddig, míg az amerikai kormány által egyenesen e' végből küldetendő követ illő elögtételt adand Franciaországnak. Én félrevetem a' javaslatot, mint a' leglealázóbbat, melly valaha a' francia kamara elibe terjesztetett.“ —

Algierből Párisban aggasztó hírek szárnálnak. A' sereg már öt nap óta úton van az

arábok ellen. Megesküttek, hogy meg fogják őket büntetni 's eltörölni, azért 's az egész algieri őrizetnek ki kelle állani, 's helyette a' parti őrség pattantyusága fogja a' szolgálatot tenni. Ezen intézetek sikere az volt, hogy az arabokat sem el nem érheték, sem nem zárhatták el 's a' francia sereg sok fáradság 's baj után mintegy 30 sérültel tért vissza. Ez volt a' küldemény minden sikere. A' francia katonaság nyomoru tartatása sok örömkre szolgál a' benszülötteknek, kik folyvást szemtelenebbekké válni kezdenek. A' Gazette de France ismétli e' híreket, 's azt mondja, hogy a' kamarában beszéltek, mikép az arabok a' douerai táborostrommal támadták meg, és a' francia seregek hadiszert hiányában alig tudtak ellenállani. Rapatel general megsebesült. Későbbi hírek jelentik, hogy a' seregek Algierban be vannak rekesztve, 's nem is mocczanhatnak. A' Journal du Commerce kikel a' minisferek ellen, hogy meg nem mondják: mennyi való e' tudósításokból; a' bizonytalanság ugyanmond igen igen gyötrő, csak azért is, mert sok francia családnak fiya van Algierban.

Párisban a' Palays royal azon lakosai, kik a' nemzeti őrséghez tartoznak, a' fő tábornoktesthez járultak azon nyilatkozással, hogy az utóbbi hónapokban történt számos lopás következésiben 's mert a' bátorsági rendőrség elégtelennek látszik, ők a' nemzetőrségi szolgálatot megtagadják, hogy személyesen védelmezhesék tulajdonukat. Némelleyek e' végett egyenesen levelet irtak a' fő tábornok-testhez, mások az őrlap után jegyzették azt föl. A' felsőség több nap óta titkolgatja ezt. Párisból april 10-ről költ levelek jelentik azonban, hogy a' rendőrség valahára keményebb rendszabályokhoz nyúlt e' tolvajlások meggátlására; azért is remélhetni, hogy a' nemzeti őrség ismét tenni fogja szolgálatját, mellyet már megtagadni kezdett.—A' fr. királyné a' belga királyné lebetegültének hírére Joinville herceg és Clementine hercegasszony kíséretében már elutazott Brüsszelbe, hol Mária hercegasszonyt is helyben találандják. — A' hivatalosan kinevezett ügyvédek is összegyűltek april 10-én az ügyvédi kar könyvtárában, 's azt végezték, hogy közölök senki sem fog a' pairszék előtt megjelenni, 's meg nem jelenésöket, az ismert okokra hivatkozva, a' pairkamara elnökének egyenként hirül adni. A' pairszék tehát hihetőleg védelmezők nélkül lesz kénytelen az aprili vádlottakat elítélni, mi természetesen mind a' bíróságnak mind az ítéletnek nem kis ártalmára leend; vagy szabadságukra kell a' vádlottaknak hagyni az ügyvédválasztást.

A' Moniteur végre megszólalt Algier ügyében 's a' hírlapok által eddig kikiáltott rosz álla-

potját a' francia seregek általjában tagadja. A' seregek ellátva és bátorságban vannak.

SPANYOLORSZÁG.

Madridban a' megszokott hadi tudósításokat egyszerre más színűek válták föl. 29én hire jött Andalusiából, hogy Malagában a' nép föllázadt 's az 1820iki constitutiót kiáltotta ki, és más városok is névszerint Granada és Ronda példáját követik. Madridban a' kormány mindezekről még semmi hivatalost nem jelentett; azonban privát levelek kétségen túl teszik e' hir valóságát. A' malagai zavargást különösen így írja le egy levelező: Martz. 21ikén reggel Malagában sok helyen a' házakon 's utcák szegletein carlista fölszólításokat találtak; ezen a' lakosok nagy része igen fölindult 's estve az utcákon már különböző értelemben zendülési kiáltásokat lehet hallani, a' kormányzó tiszteletére némelyek által tartott esti hangászatnál pedig a' nép már közösen a' constitutiót élteté 's az „Estatuto real“ra vesszent kiáltozott. E' lárma következésiben a' kormányzó d. Nicolas de Isidro, más nap összehívata a' városi katonaságot 's fölolvastata előtte a' hadminisiter azon legújabb parancsát, melly szerint a' katonaságnak kemény büntetés alatt tiltatik az utcákon kiáltozás. E' tett még inkább fölingerlé a' katonaságot 's ujjolag és zászlóaljontként kezdé kiáltozni: „éljen a' constitutio! 's le az Estatuto-reallal.“ A' kormányzó maga, mint kötelessége lett volna, nem volt jelen a' fölolvastásnál. Ezt a' nép megvetésre magyarázá, 's csoportok tódultak a' kormányzó házához szitkokat kiáltozva, a' katonaság pedig félre lökdösvén csöndességet javasló tiszteit, töltött fegyverrel rohant szét az utcákra, 's a' kormányzó házát, valamint a' carlistaságrul gyanus személyek lakjait erősen lödöze. A' kormányzó ekkor a' kaszárnyában lapangott és sérelme nem esett. Másnap magához hivatá a' lovasság parancsnokát 's megkérde: valljon a' keze alatt levő 120 főnyi katonaságban bizhatik e? Minthogy a' parancsnok tagadólag felelt, a' kormányzó egész nap lakában rejtekezve maradt, estve pedig benyujtván hivataláról lemondását, a' városból kiosont. Helyette a' kormányt Ceballo ezredes vállalta fölideiglen. Azonban 24ikén a' szomszéd helységekből már mindenünnen követek érkezének, segedelmüket ajánlva a' constitutio visszaállítására, és sürgetve az ayuntamiento fölolvastását; a' rendes katonaság pedig kezét fogván a' polgáriakkal, csapatontként járdalák föl 's alá az utcákat 's a' gyanus személyeket rendre lödözgeték; 25ikén a' zavargás fő fokra lépett 's estve a' nép sürgetésire a' constitutio-hövet akarák fölállítani; azonban, nem ugyan a' törvényhatóság hanem némely jelesb személyek közbenvetése által e' lé-

pés meggátoltatott, 's az ayuntamiento összegyűlt a' nép nevében egy fölirást készíteni a' királynéhoz, mellyben minden bűn a' megszökött kormányzóra rovaték, 's kéreték a' királyné hogy országzásának határozottabb irányt adjon, melly a' nép szabadságit biztosithassa 's t. ef. — E' fölirást egy követ 's két városi katona 29ikén hozá meg Madridba a' királynéhoz, ki a' ministereket azonnal összehivatván, a' bevádolt kormányzót letétette 's helyébe d. Santa-Cruzt nevezte ki, a' granadai főkapitánynak pedig parancsot adatott, hogy azonnal katonaságot gyűjtven Malagába induljon 's a' békét visszaállítsa. — Azonban Madridba april 5kén érkezett újabb híreknél fogva, Malagában 's vidékin a' zavargás folyvást tart, 's az új kormányzó kénytelen volt a' várost ostromállapotba helyzettnek nyilatkoztatni. — Még el sem terjedt jó formán e' zavarok hire Madridban, midőn Saragosából is hasonlókat jelentének. Itt april. 21kén a' színházban némi hazafi célra hangászati akademia tartaték, melly alkalommal a' helybeli székesegyház egyik karénekese egy hazafi dalt énekelt el. Az érsek más nap az éneklőt kérdőre voná 's hivatalától megfosztá. E' büntetés miatt a' nép annyira fölingerült, hogy estve csoportokra gyülekezven a' várost fölzendíté, az érsek ellen szitkokat kiáltozott 's egy klastromot betörven, abban 12 szerzetest ölt meg. Öst. Beob.

Leuchtenberg hg halála hire Madridban érzékeny benyomást okozott; a' carlositáknak pedig e' történetből is új remény sugárzik. Az éjszakai táborból kevés új, egy kis ütközetten kívül, mellyben gen. Aldama a' carlositáktól néhány darab fegyvert zsákmányolt el. Hire van, hogy gen. Valdes a' hadminisiter, kevés időre maga is az éjszakai táborba szándékozik elutazni. A' királyné már régóta készül Aranjuezbe, de a' ministerek nem állithatnak elő elegendő katonaságot védelmi kíséretül, annál kevésbé, minthogy már most két tűz közt vannak, egy részről a' carlisták 's más részről a' constitutionalis szellemű új zavargások miatt. — April elején Délamerikából követek érkeztek Madridba gen. Soublotte és gen. O' Leary, a' spanyol kormányval a' déli statusok elismerése iránt alkudozni. E' követek april 4ikén hosszas tanácskozást tartottak Martinez ural, más nap pedig a' királynéval érkeztek.

PORTUGÁLIA.

Lissabonbul martz. 29kérül a' Times levelezője ezeket írja: Auguszt hg. halála épen azon időben esék, midőn a' hg miatt kemény viták keletkeztek mind a' kamarában mind a' hirlapokban. A' hg. t. i. csak kevés nappal halála előtt nevezteték ki a' hadsereg fővezérévé. E' hivatal, vagy inkább hatalom, melly e' hivattal jár,

Portugáliában olly fontos, hogy rég idő óta csupán királyi hűgekre bízott, az egy Beresford marsalon kívül, ki azt 1810től 1820ig viselé. Az öreg Lafoens hg. (d. Mariának nagy bátyja) e' hivatalt egész halálaig 1800ig viselé, melly időtül kezdve üresen maradt 1810ig. Beresford elbocsáttatása után 1820ban ismét üresen maradt, míg végre d. Miguelre bízoték. Most midőn Leuchtenberg hg. nevezteték ki' hivatalra, Fronteira, Loulé, Taipa és Cunha gróf ellenmondást nyújtottak be a' pairkamarában a' kinevezés ellen 's azt a' chartával össze nem férhetőnek nyilatkoztaták; a' követkamara pedig Passos ur indítványára javaslatot fogadott el, mellynek következtésében biztosság nevezteték a' mondott kinevezést megvizsgálandó. A' kamara tagjai különösen kérdésbe vették: valljon a' királyné megengedné e valaha, hogy férje feleletre vonassék azon cselekedetiért, mellyeket mint fővezér teendő lenne. Barreto Frio ur vádul hozzá föl a' ministerek ellen, hogy illy kinevezés által csak korlátlan befolyásra törekedtek a' sereg fölött; hogy a' kamarák bezártával a' sajtósabadságot elnyomni akarják; s' hogy despotismusra törekeshnek. Öst. Beob. Most természetesen a' különben nevezetésekké válhatott vitáknak a' hg. halála véget vetett. — A' kamarák többi munkalati közt említésre érdemes még, hogy a' kárpótlási törvényt általában elfogadták, de alkalmaztatása felől több részre oszladoznak. Egyik, 's úgy látszik, az erősebb fél csupán a' migueliekre akar minden kárpótlási terhet rovatni. — A' kormány 200000 font stget ajánl esztendőnként pótléksegedelmul.

AMERIKA.

Ujyorki tudósítások martz. 15ről némi rendtelenségről beszélnek, melly e' városban történt. Miután tudnillik egy protestans egyesület gyűlést hirdetett azon kérdésmeghányandólag: „Mégférhet e a' pápaság a' polgári szabadsággal?“ a' város katholikus része, kik többnyire irlandiak, igen sértve érzék az által magukat. A' gyülekezet épen együtt vala, 's a' lelkész épen a' bévezető imádságot mondá, midőn számos katholikus a' terembe rontott 's a' hallgatókat megtámadá. A' szónok ki akart kelni, de megszalasztott, mire a' pórság az egész gyülekezetetszétverte, székeket 's padokat összezúzott, 's azután nyugton haza tért. Öst. Beob. — A' Newjersey törvényhozó gyűlés törvényt hozott, mellynél fogvást a' kisebb bankjegyek csak jul. 4ig fognak értékben maradni. Egy másik törvény által a' nyilvános kivégzéseket törle el. Ugy szinte az Amerikába nem rég behozott öklözést (Boxen) is szoroson megtilta, büntetést szabván nemcsak az öklendökre, hanem a' nézőkre is, és azon gőzhajók kapitányaira 's tulaj-

donosira, kikszemélyeket találnának szállítani illy látványokra. — Philadelphiában al-pénz-csináló társaság fődötetett föl. A' készített bankjegyek legszebbek, mellyeket csak eddig látni lehetett. — Philadelphia és Ujyork közt néhány nap előtt a' vasuton nagy hófergeteg közben két külön irányból jövő postakocsi ütközött össze. Senki sem sérült meg, hanem csak a' kocsik érkezése késett el néhány órával. —

OLASZORSZÁG.

Florenzben martz. 19én estve 8 órakor della Chiesa utczában egy ház beroskadt épen azon pillanatban, midőn benne számos gyülekezet vala jelen némi színészeti előadás szemléletén. Két férfi 's négy asszony a' düledékek alá temettetett el, 89 személy pedig kevésbé vagy inkább sérülten húzatott ki a' düledékek alul. A' megsérültek bármi ranguak valának, azonnal kórházba vitettek. A' játékszin a' ház harmadik emeletében volt, 's az embertömeg sulya áttöré mind a' két padolatot, úgy hogy belül minden összezúzatott, 's az emberek 's épület borzasztó romot képzének, mellyből mindenünnen kiáltások 's nyögések törének elő. —

April 2án a' Vezuvnak ismét erőszakos kitörése volt. Egy órával nap lementé után vették észre, hogy a' nagy tölcsyben nem rég támadt nyiladékok száma ötre megyen, mellyek közül egyik nagyobb volt a' másiknál, 's mindegyik külön tölcsért képezett kicsinyben. Ezen új tölcsérek mélyéből eleinte csak tompa hangok hallatának, de mellyek nem sokára nagy morajjá növekedtek, míg végre a' hegy isszonyuan megrendült. Később e' robaj még dörgőbb lön 's egyszerre mind az öt tölcsér elenyészett, 's helyökbe egy irtózatoss nyiladék támadt, mellyből isszonyu láng csapkodá föl, 's ez, az a' közben bekövetkezett éjsötétét megvilágítá. Óriási nagyságu parázs v. izzókövek, mellyeket a' tűzhegy isszonyatos magasságra szórt, hullának le a' Terre del Greco és Monte di Somma felé. — A' morajt a' fővárosban is hallották, 's a' lakosok csudáló borzongással nézték a' lángokat, mellyek a' dörgő tűzhegy csucsát körülnyelvelék. A' Torre del Greco 's egyéb szomszédhelységek lakóji megrémültek, de minthogy a' heves kitörés 10 órakor már megszűnt, ismét lecsapultak. —

SCHWEIZ.

Bombelles ausztriai követ Schweizban Zürichből martz. 27ről Ferdinand ausztriai császárnak a' schweizi respublicához küldött következő iratát közle a' főhellyel: „Kedves jóbarátinkhoz a' huszonkét canton igen tisztos honfűtársihoz. Igen tisztelt 's nagyon kedvelt barátom! Miután úgy tetszett a' Gondviselésnek, hogy forrón szeretett uram atyámat I. Ferencz ausztriai császár

ő fölségét, ma éjjel egy óranegyedkor kettőre jobb életbe szólítá által, nem késem Önt ezen igen szomorító gyászetről, 's ennek következtében az én székfoglalásomról tudósítani. — Azon köz tisztelet, mellyben már Istenben nyugvó atyám kitűnt erényei 's jeles tulajdoni végett részesült, 's azon ragaszkodás, mellyet hosszú uralkodása alatt Schweiz republica iránt mutatott, nem hagynak kétkednem, hogy ugyanaz e' veszteséget szintolly fájdalmasan fogja érzeni, a' millyen mély búval engem töltött el. Mint a' magas elhunyt érzelmeinek a' schweizi republica iránt örököse, bizton számolok azon jó hajlandóságra, mellyel a' republica mindig az elhunythoz viseltetett 's őszinte barátsággal és tisztelettel maradok. Költ Bécsben martz. 2án 1835 Ferdinand.

NÉMETORSZÁG.

Bécsből az Allgemeine Zeitung következő levelet közöl april 7ről: Littrow ur, csillagásztornyunk igazgatója, Herscheltől a' jó reménység fokánál tartózkodó angol csillagásztól azon szembeötlő tudósítást vette, hogy az annyira kikiáltott 's folyó év auguszt hónapjában várt Halley üstökös epen nem fog látszó lenni, mert már régóta megmástitotta irányát és új pályára tért. E' meg nem jelenésről már most tudósítás váratik csillagászkunktól, melly nem sokára sajtó alá jövend. "Eddig a' bécsi levelező; a' közpéldabeszéd pedig azt mondja: „Nagyobb hire volna.“ —

Frankfurtban még folyvást szigorúak az előgondoskodási rendszabályok. Az idegenek szorosán szem alatt tartatnak.

BELGIUM.

A' Moniteur Belge jelenti, hogy ő fölsége a' királyné april 9én 10 $\frac{1}{4}$ órakor estve szerencsésen egy fimagzatot szült. (E' hirt, melly telegraphi közlemény által 10én reggel ért Párisba, azonnal a' király után küldötték, ki akkor Versaillesban vala. A' francia királyné, 11én indult Joinville herceggel és Clementine hercegasszonnyal Brüssel felé utnak. Van tehát Belgiumnak ismét koronaörököse. —

A' képviselőház küldöttséget nevezett ki, melly megbizatik, hogy a' királynak a' kamara szerencsekívánatit vigye meg a' korona-herceg szerencses születésén. — Az igazság-minister a' koronaörökös születése után tüstént jegyzőkönyvet vettetett föl arról, mellyet az előhivatott statusministerek 's egyéb főtisztviselők úgy szinte a' palotadámák is aláírtak. Ezek közt Maria, orleansi hercegasszony egyik palotadámája is neveztetik. A' mechelni érsek az újszülöttet azután szükségből ideiglen megkeresztelé.

TÖRÖKORSZÁG.

Konstantinápolyból martz. 26ról írják, hogy Saliha, a' szultán legöregebb leánya, kinek egybekeltét Halil Risaat basával tavalyi tavaszon ünneplék, 23án lebetegült, 's egy fiut szült, neve Abdul-Hamid, 's már bölcsőben három (16) farku basaságra emeltetett. Ez első példa a' török birodalom történeteiben, hogy osman hercegasszony házasságából valamely fő méltósággal, a' származott férfi gyermek életben tartott meg. A' haladásnak illy szóló bizonyága, mellyet a' civilisatio ez országban teszen, a' főváros valamennyi lakosira kedvező benyomást szült. Mindjárt szülés után elment a' szultán mindkét fíjának kíséretében a' hercegasszonyhoz neki szerencsét kívánni. —

A' nagyúr javítani akarván alattvalóji állapotján 's megmenteni azokat haszontalan költségektől, mellyeket számos kész pipa-tartás okozta, 1835 martz. 26án rendelést bocsátott ki, melly által a' pipával megkínálás, mi eddig minden előkelő vendég-fogadásnál mulhatlanul szükséges volt, teljesen eltöröltetik, és megtiltatik. —

SVÉCZIA.

A' Status-Tidning martz. 29ről azon hivatalos hirt közli, hogy ő fölsége a' király az ország marsaljának azon ohajtását adá tudtára, hogy az országgyűlést jövő april végével föloszlatni szándéka. Az országmarsal e' hirdetés következtében már rendelést is tett az iránt, hogy addig a' legfontosabb tárgyak végeztessenek el. —

ELEGYHIREK.

Oginski lengyel herceg (fiya amaz ismertes „Lengyelország Kosciusco alatt“ czimű munka írójának), ki az utóbbi lengyel fölkelés-kor a' lithvániaikat vezérelte, 's kinek azóta az orosz kormány által elkoboztatott jószágai 4 millió frtot értek, most Lillenek egyik külvárosában könyvkötő mesterséget üz és műhelyében számos rokonsorsu kivándorlott honfíját foglalatokodtatja. Boltja czimerén illy fölírás áll: „Oginski könyvkötő.“ A' francziák királya 's az orleansi hg. több munkát rendeltek meg nála. — A' lissaboni főtemplomban kincsre akadtak, melly legalább is megér 200 ezer font sterlinget. Mint tartják, a' főváros régi épületeiben, valamint általában Portugáliában, még igen sok kincs hever elásva. — Ugyan Lissabonban a' st. Francisco klastrom épületében, az eltörölt klastromok összehordott könyveiből egy, 300,000 kötetre menő könyvtár állittatott föl. Ezen kívül az ugyanazon klastromokban talált kéziratok értékét megbecsülhetlennek mondják. A' londoni muzeum részéről biztos küldetett Lissabonba, ki azon kéziratok közül némelyeket megvásároljon. —